

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju i medijima

1.1. U julu je u Smederevu održana Konferencija posvećena sprečavanju diskriminacije u svim oblastima društva, na koju, po tvrdnjama Udruženja novinara Srbije, nisu pozvani dopisnici većine redakcija beogradskih medija, te im je tako posredno onemogućeno da sa ovog skupa izveštavaju. UNS tvrdi da lokalne vlasti u Smederevu mesecima sprovode istu praksu diskriminacije medija, odlučujući po sopstvenom nahođenju koji mediji treba da budu pozivani na pojedine događaje, a koji ne. Povodom ovog slučaja obavešten je i kabinet Poverenice za zaštitu ravnopravnosti Brankice Janković.

Zabrana diskriminacije urednika i novinara je jedno od temeljnih načela Zakona o javnom informisanju i medijima. Tako član 4. Zakona o javnom informisanju i medijima izričito navodi da je zabranjena neposredna i posredna diskriminacija urednika medija, novinara i drugih lica u oblasti javnog informisanja, naročito prema njihovoj političkoj opredeljenosti i uverenju ili drugom ličnom svojstvu. U članu 10. ranije važećeg Zakona o javnom informisanju bilo je i izričito propisano da državni organi i organizacije, organi teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, javne službe i javna preduzeća, kao i poslanici i odbornici, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost, i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Novi Zakon ovakvu odredbu nema, najverovatnije polazeći od pretpostavke zakonodavca da se ona, u svetlu opšte zabrane diskriminacije, podrazumeva. Diskriminatorskog ponašanja organa javne vlasti prema pojedinim medijima i redakcijama bilo je i ranije, te bi bilo preterano sve slučajeve kojih smo sada svedoci pripisati tome što novi zakon ne sadrži odredbu sličnu ranijem članu 10. S druge strane, ni odredba starog člana 10. nije bila praćena sankcijom propisanom u samom zakonu, pa se i u vreme njenog važenja moglo čuti da predstavlja samo „mrtvo slovo na papiru”. Ono što posebno zabrinjava jeste sumnja, koja često postoji, da je razlog za nepozivanje na konferencije za medije ili druge događaje o kojima javnost ima pravo da zna disciplinovanje ili kažnjavanje „nepodobnih medija”. Mediji se u Srbiji, posebno na lokalnom nivou, ali i inače, isuviše često od strane nosilaca vlasti doživljavaju ili kao promotori te iste vlasti ili kao neprijatelji, protiv kojih su sva sredstva borbe dopuštena. Kritičko izveštavanje kažnjava se diskriminacijom i uskraćivanjem pristupa informacijama. Zato je nužno uvek iznova postavljati pitanje na koji način i kojim mehanizmima srpski pravni sistem štiti medije i redakcije od diskriminacije, a medijska i novinarska udruženja morala bi da, umesto samo reagovanja saopštenjima i protestima, ozbiljno ispituju svaki slučaj u kom se sumnja na diskriminaciju medija i, ako se sumnje potvrde, i procesuiraju.

1.2. Krajem jula Ministarstvo kulture i informisanja je pozvalo medije da se upišu u Registar medija, podsećajući da zakonski rok ističe 13. avgusta. Upis svih Zakonom propisanih podataka u Registar medija, navodi se u saopštenju Ministarstva, važan je i za javnost i za medije, jer će to omogućiti transparentan uvid u vlasničku strukturu medija. Ministarstvo je podsetilo i na to da je upis u Registar medija ključan preduslov za medije da bi ubuduće, na svim nivoima vlasti, aplicirali za dodelu državne pomoći i projektno sufinansiranje medijskih sadržaja kojima se štiti i promoviše javni interes.

Nekadašnji Registar javnih glasila prestao je sa radom 13. februara, a svi podaci iz tog registra preneti su u novoformirani Registar medija. Uprkos tome što se zakonski rok bliži, mali broj medija je dostavio podatke koji nedostaju. U starom registru vodio se jako mali broj podataka o mediju, tako da će se uspešnost novog režima registracije meriti upravo po tome koliko će novih podataka, a pre svega onih koji se odnose na vlasničku strukturu, u Registru biti dostupno. Treba napomenuti da registracija medija nije obavezna. Zakonodavac je stimuliše tako što propisuje da se izdavaču koji u Registar nije upisan ne mogu sufinansirati projekti, niti mu se može na drugi način dodeljivati državna pomoć. Izričito je propisano i to da se Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u pretežnom delu u državnoj svojini ili koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda, ne mogu oglašavati na medijima koji nisu upisani u Registar, niti koristiti njihove druge usluge. Ono što je važno ovde istaći jeste činjenica da dostavljanje određenih podataka radi njihovog upisa u Registar nije obaveza izdavača, već organa javne vlasti. Konkretno, radi se o podacima o državnoj pomoći mediju koje bi Registru morali da dostave organi javne vlasti koji su tu pomoć dodelili, a ne mediji. Iako je Pravilnik o dokumentaciji koja se prilaže u postupku registracije medija u Registar medija u članu 4. propisao da se podaci o državnoj pomoći mediju dostavljaju uz registracionu prijavu, ovu odredbu valja tumačiti u smislu člana 39. st. 3. i 4. Zakona o javnom informisanju i medijima, koji izričito predviđa da je prijavu za registraciju tih podataka dužan da podnese organ javne vlasti koji je dodelio sredstva i to najkasnije 15 dana od dana donošenja odluke o dodeli sredstava. Ono što je Zakon propustio da uredi jeste rok u kom će se dostaviti postojeći podaci o ranije dodeljenoj državnoj pomoći. Naime, citirana odredba uređuje samo rok za ubuduće, što otvara prostor za zloupotrebe i mogućnost da sredstva državne pomoći dodeljena u prvoj polovini godine ostanu neregistrovana.

2. Zakon o elektronskim medijima

2.1. Tokom jula u medijima je objavljena informacija da je dosadašnji Radio B92 promenio ime u Radio Play, kao i to da je njegova programska koncepcija radikalno promenjena. Iz B92 je saopšteno da se radi o letnjoj šemi radija, dok su novinarska udruženja ukazala na to da je došlo

do otpuštanja gotovo svih novinara sa radija i da u programu više nema autorskih informativnih emisija. Udruženja su zatražila od REM-a preispitivanje korišćenja nacionalne frekvencije.

RDP B92, kao izdavač radija B92, dozvolu za radijsko emitovanje sa nacionalnim pokrivanjem dobio je još 2006. godine. Ona se u Registru dozvola za zemaljsko pokrivanje vodi pod brojem 6/2006-10. Prvobitno izdata dozvola je istekla u avgustu 2014. godine, budući da je po Zakonu o radiodifuziji izdata na period od 8 godina. Po isteku tog roka, dozvola je produžena po istom zakonu, jer novi Zakon o elektronskim medijima tada još nije bio stupio na snagu, sa rokom važenja do 4. avgusta 2022. godine. Radio B92 se vodi kao emiter celokupnog programa, što po članu 45. Zakona o radiodifuziji podrazumeva emitera programa koji obuhvata „informativne, obrazovne, kulturne, naučne, sportske i zabavne sadržaje, kao pretežni deo svojih aktivnosti”. Što se tiče obaveza emitera da poštuju programski elaborat i programsku šemu, Zakon o radiodifuziji je bio prilično nedorečen i o nepoštovanju uslova iz dozvole govori posredno u kontekstu njenog oduzimanja. Tako član 63. propisuje da emiteru koji, i pored izrečenog upozorenja, nastavi da ne izvršava odredbe zakona ili propisa donetih na osnovu njega ili ne poštuje uslove predviđene dozvolom za emitovanje programa ili koji ne postupi po merama za otklanjanje učinjenih povreda koje je Savet utvrdio u izrečenom upozorenju, Savet izriče meru privremenog oduzimanja dozvole za emitovanje programa u trajanju do 30 dana, a onome kome je prethodno najmanje tri puta bila izrečena mera privremenog oduzimanja dozvole za emitovanje, izriče i trajno oduzimanje dozvole za emitovanje programa. Elaborate na osnovu kojih su izdavane dozvole Zakon nije bliže regulisao kao sastavni deo uslova pod kojima je dozvola izdata, ali su u praksi tako tretirani. Što se tiče podzakonskih akata koji su regulisali ovu tematiku, treba pomenuti odredbe Opšteg obavezujućeg uputstva o ponašanju emitera – Kodeksa emitera, koje su propisivale da su emiteri dužni da u svemu poštuju uslove pod kojima im je dozvola izdata, naročito u pogledu opštih programskih standarda propisanih Zakonom i programskih obaveza, ali i to da emiter nije obavezan da striktno poštuje programsku šemu predatu na konkursu, već samo da okvirno poštuje opšti programski koncept iz konkursne dokumentacije, kao i to da je promena profila programa u pogledu klasifikacije emitera dozvoljena samo uz izričitu saglasnost Agencije. U dosadašnjoj praksi Regulatorno telo je izreklo samo jednu meru upozorenja emiteru/pružaocu medijske usluge koji se nije držao „opšteg programskog koncepta na osnovu koga je izdata dozvola”. Mera je izrečena emiteru RTV Enigma, u oktobru 2014. godine, a zbog toga što je utvrđeno da je u periodu kada treba da emituje informativnu emisiju emitovao, to jest reemitovao spotove. U toj odluci Regulatorno telo je uzelo u obzir i programski elaborat na osnovu kog je izdata dozvola i našlo da je informativni program na najelementarnijem mogućem nivou, što je okarakterisalo kao kršenje opšte programske koncepcije. S druge strane, treba istaći da je u ovom odlučivanju da li je opšti programski koncept narušen ili ne Regulatorno telo prilično slobodno, što otvara mogućnost za arbitrarno postupanje. Naime, nijedan propis ne definiše koliko od svake vrste programa konkretan emiter

mora da ima da bi održao status „emitera celokupnog programa“. Na primer, Zakonom o elektroničkim medijima Hrvatske jasno je predviđeno koje su obaveze pružalaca medijske usluge televizije i radija na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou u pogledu informativnog programa, pa se tako u tom propisu navodi da pružalac (nakladnik) medijske usluge televizije ili radija na regionalnom/lokalnom nivou mora da ima najmanje 10% nedeljno emitovanog programa vesti i obaveštenja na području važenja dozvole, a pružalac medijske usluge radija i televizije na državnom/regionalnom nivou mora da ima najmanje 30 minuta informativnog programa dnevno, s najmanje jednom informativnom emisijom u trajanju od bar 20 minuta. Dakle, u Hrvatskoj su kvote informativnog programa prilično detaljno definisane. Što se tiče Srbije, stvar dodatno komplikuje i pitanje procenta drugih vrsta programa, na primer dečijeg, dokumentarnog i naučnog, koji su u programima pružalaca medijske usluge televizije, po izveštajima Regulatora, godinama unazad na nivou statističke greške. Ako bi se primenjivala ista pravila kao i u slučaju informativnog programa, Regulator bi morao svakom pružaocu medijske usluge televizije na nacionalnom nivou da izrekne bar neku meru, a sudeći po višegodišnjem zanemarivanju obaveza u pogledu ovih vrsta programa, mogao bi čak i da oduzme dozvolu. Zbog toga, interesovanje Regulatora za promenu opšte programske koncepcije ne sme da bude stihijsko i uslovljeno pritiskom javnosti, nego mora da bude zasnovano na jasnim i predvidljivim pravilima.

2.2. U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi na snagu je stupilo više pravilnika za implementaciju Zakona o elektronskim medijima, i to: 8. jula, Pravilnik o sprovođenju nagradnih takmičenja u oblasti pružanja medijskih usluga, Pravilnik o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom predizborne kampanje i Pravilnik o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga, a 31. jula, Pravilnik o postupku izdavanja dozvole za pružanje medijske usluge na osnovu zahteva i Pravilnik o postupku izdavanja dozvole za pružanje medijske usluge na osnovu sprovedenog javnog konkursa.

Pravilnikom o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga bliže se uređuju obaveze koje se tiču sadržaja programa a koje proizilaze iz određenih Ustavom zajamčenih prava, kao što su pravo na dostojanstvo, privatnost, pravično suđenje i pretpostavku nevinosti, pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti, kao i pravo na obaveštenost.

Treba ukazati na to da odredba Zakona o elektronskim medijima kojom je propisana obaveza poštovanja ljudskih prava insistira prevashodno na neprikazivanju ponižavajućeg postupanja i scena nasilja i mučenja, osim ako za to postoji programsko i umetničko opravdanje; takođe insistira i na jasnom označavanju sadržaja koji mogu da škode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloletnika i na tome da se takvi sadržaji ne mogu objavljivati u vreme kada

se osnovano može očekivati da ih maloletnici, imajući u vidu uobičajeni raspored njihovih aktivnosti, prate. Ono što posebno može biti sporno u Pravilniku o zaštiti ljudskih prava jeste to što propisuje da su elektronski mediji, ako objavljuju saopštenja ili sadržaj dokumenta organa javne vlasti ili predstavnika javne vlasti kojim se povređuje ljudsko pravo, ili ako do povrede ljudskog prava dođe u toku emisije koja se emituje uživo, dužni da obaveste gledaoce ili slušaoce da je u konkretnom slučaju došlo do povrede ljudskog prava. Ovakva obaveza može biti krajnje problematična budući da obavezuje elektronske medije da, u konkretnim slučajevima i u odnosu na konkretne izvore - dokumente organa javne vlasti, presuđuju da li je došlo do povrede ljudskih prava ili ne (što je obaveza sudova, a ne medija). Ovo bi moglo biti u suprotnosti i sa praksom Evropskog suda za ljudska prava. Taj sud je, u odlukama u predmetima Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške (Predstavka br. 21980/93, odluka u verziji na engleskom dostupna je na: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58369>) i Colombani i drugi protiv Francuske (Predstavka br. 51279/99, odluka u verziji na engleskom jeziku dostupna na: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-60532>), našao da mediji moraju imati pravo da se, kada izveštavaju o stvarima od javnog interesa, pouzdaju u službene izveštaje, bez potrebe da ih podvrgnu nezavisnoj proveru. Pravilnik Regulatornog tela za elektronske medije, međutim, od elektronskih medija u Srbiji traži upravo suprotno, da dokumente organa javne vlasti podvrgavaju proveru i obavezno obavestavaju javnost o svojoj privatnoj proceni da je sadržajem tih dokumenata izvršena povreda ljudskih prava. Ako i pretpostavimo da je namera Regulatora bila samo to da natera medije da pre objavljivanja kritički preispituju prevashodno policijska saopštenja s kojima je u praksi često bilo problema zbog kršenja pretpostavke nevinosti, čini se da je formulacija kojom se to želelo postići krajnje diskutabilna.

Pravilnik o sprovođenju nagradnih takmičenja u oblasti pružanja medijskih usluga obavezuje elektronske medije da nagradna takmičenja sprovode pravično, kao i da objave jasna pravila o tim takmičenjima i javno obećanoj nagradi. Implementacija Pravilnika će pokazati da li će ove odredbe ostvariti svoju svrhu i zaštititi korisnike medijskih usluga koji istovremeno učestvuju u nagradnim takmičenjima.

Pravilnik o obavezama pružalaca medijske usluge u toku predizborne kampanje bliže uređuje dozvoljenost emitovanja predizbornog programa, način njegovog emitovanja, zabranu prikrivenog ili posrednog preporučivanja izbornih lista ili kandidata, informisanje o predizbornim aktivnostima podnosilaca izbornih lista ili kandidata, informisanje o toku i rezultatima izbora, predstavljanje izbornih lista i kandidata i političko oglašavanje tokom predizborne kampanje.

Pravilnik o postupku izdavanja dozvola za pružanje medijske usluge na osnovu sprovedenog javnog konkursa detaljno je uredio postupak izdavanja dozvola na konkursu. Podsetimo, ovakve dozvole izdaju se u slučaju terestrijalnog free-to-air emitovanja digitalnog TV programa i analognog radio programa. Pravilnik reguliše sve stadijume postupka, od raspisivanja javnog konkursa do razmatranja prijave i donošenja rešenja o izdavanju dozvola, kao i standardizovane obrasce prijave na konkurs i dozvole. Drugi pravilnik, o izdavanju dozvole na osnovu zahteva, uređuje postupak izdavanja dozvola za pružanje usluge televizijskog emitovanja, odnosno medijske usluge radija u svim onim slučajevima koji ne predviđaju terestričko emitovanje. Razlozi za različite režime i postojanje dva različita pravilnika su jednostavni. Terestrički prenos ili emitovanje, bez obzira na to da li je analogni ili digitalni, podrazumeva korišćenje radiodifuznog spektra koji je ograničeno javno dobro kojim se upravlja, uz puno poštovanje načela racionalnosti, ekonomičnosti, javnosti i nediskriminacije. Ostali vidovi prenosa, kao što je pre svega kablovsko emitovanje, ne trpe ista ograničenja uslovljena oskudnošću prirodnog resursa, što je omogućilo manje zahtevan režim izdavanja dozvola.

Pravilnici nisu regulisali pitanje uslova i kriterijuma za izdavanje dozvole. Što se tiče dozvole koja se izdaje na zahtev pružaoca medijske usluge, član 81. Zakona o elektronskim medijima jasno precizira da je Regulator ovlašćen da propiše „minimalne tehničke i organizacione uslove za izdavanje dozvole na zahtev pružaoca medijske usluge”. Zato nije jasno zašto je Regulator propustio da istim podzakonskim aktom propiše i koji su uslovi neophodni za dobijanje dozvole na zahtev, budući da postupak i uslovi zajedno čine logičku celinu. Kod izdavanja dozvole za pružanje medijske usluge nakon sprovedenog javnog konkursa situacija je malo komplikovanija, budući da je sam zakon vezao donošenje pravila (podzakonskog akta koji bi regulisao uslove za pružaoce medijske usluge koji konkurišu za dozvolu) za konkretan javni konkurs. Naime, član 92. Zakona o elektronskim medijima propisuje da Regulator propisuje bliža pravila kojima se utvrđuju minimalni uslovi za podnosiocima prijave za javni konkurs, a koji se odnose na tehničke, organizacione i programske zahteve, kao i kriterijume za odlučivanje, i da je ta pravila dužan da objavi najkasnije 30 dana pre raspisivanja javnog konkursa. Ovakvo opredeljenje Zakona dovelo je do toga da će uslovi i kriterijumi biti različiti od konkursa do konkursa, što, s jedne strane, može voditi do određene pravne nesigurnosti, ali s druge, omogućava da se u odnosu na svaki konkretan konkurs uslovi i kriterijumi prilagođavaju konkretnim ciljevima medijske politike u ovoj oblasti.

3. Zakon o javnim medijskim servisima

3.1. Mediji su tokom jula preneli informaciju da su u toku pregovori Radio televizije Srbije i Radio televizije Vojvodine oko načina na koji će ubuduće biti naplaćivana taksa za javni medijski

servis. Iako se još uvek se ne zna kako će se naplata vršiti, izvesno je da će javni servisi imati ozbiljan posao da ubede građane u opravdanost uvođenja takse, pošto je očigledno da mnogi nisu zadovoljni odgovorom da taksa mora da se plati jer je tako propisano zakonom.

U javnosti se često kao tema nameće pitanje opravdanosti plaćanja javnog servisa, posebno u slučaju građana koji već plaćaju kablovsku televiziju. Ova dilema je, međutim, lažna, jer su osnovi plaćanja jedne i druge „usluge” potpuno različiti. Dodatno, i termin „pretplata” koji je korišćen u prethodnom Zakonu o radiodifuziji upućivao je na odnos između pretplatnika i pružaoca usluge koji pretpostavlja dobrovoljnost, odnosno slobodu izbora da se bude ili ne bude pretplatnik. Međutim, taj odnos nije tako jednostavan, jer javni servis ne pruža samo medijsku uslugu, kao što to čine komercijalni emiteri, nego, što je još bitnije, predstavlja svojevrsan institucionalni izraz javnog interesa u oblasti javnog informisanja. Konkretno, to znači da je javni servis dužan da proizvodi medijske sadržaje koji ostvaruju javni interes i koji ne moraju nužno da budu komercijalni, poput programa iz kulture, naučnog programa, dokumentarnog programa, verskog itd. Zato javni servis nije običan medij. Plaćanje kablovske televizije je potpuno druga stvar jer se radi o usluzi elektronskih komunikacija, tačnije nabavci usluge distribucije medijskih sadržaja koja se pruža na osnovu ugovora između pretplatnika i operatora i za koju uslugu se plaća naknada. Kablovski operator, igrom slučaja i zbog zakonskih obaveza, distribuira i programe javnih servisa, ali pri tome valja podvući da za takvu distribuciju javnom servisu ne plaća ništa, iako zahvaljujući, između ostalog, i činjenici da u svojoj ponudi ima i programe javnog servisa pridobija korisnike. Načini finansiranja javnih servisa su različiti u uporednoj praksi, ali se finansiranje putem finansijske participacije građana pokazalo kao najuspešniji model. Građani učestvuju u finansiranju javnog interesa, a za uzvrat dobijaju program koji ispunjava njihove različite potrebe. Treba pomenuti da se debata o javnom servisu u periodu usvajanja novih medijskih zakona najviše bazirala na pitanju finansiranja, a da je propuštena prilika da se bolje komunicira sa građanima i objasni šta sve dobijaju za taj novac. Tu se ne radi samo o programima od javnog interesa, nego i o mogućnosti uticaja na programsku politiku i kontrolu trošenja sredstava. Zato je plaćanje takse samo jedan deo priče, a drugi, još važniji, tiče se transparentnosti u radu javnih servisa i racionalnog trošenja sredstava, tiče se nužnih promena sa ciljem optimizacije funkcije i oslobađanja od uticaja politike. Sve to nije moguće ako ne postoje sredstva kojima se javni servisi finansiraju. Država se opredelila da se finansiranje vrši putem participacije građana i sada treba pronaći dobar, jeftin i efikasan mehanizam naplate, uz istovremeni rad na otvaranju javnih servisa prema građanima i jačanju njihove finansijske i svake druge odgovornosti.

3.2. Nakon prelaska sa analognog na digitalno emitovanje počelo je emitovanje programa RTS 3 u okviru I multipleksa. Radi se o celodnevnom programu kulture i umetnosti javnog medijskog servisa na nacionalnom nivou, koji je do okončanja digitalizacije bio prisutan u

kablovskim sistemima i Inicijalnoj mreži za testiranje digitalnog signala i koji je nosio naziv RTS Digital. U kontekstu sadržine ovog televizijskog kanala, moglo bi se reći da on ostvaruje javni interes u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i medijima i Zakonom o javnim medijskim servisima. Ipak, neophodno je analizirati i postupak uvođenja novih medijskih usluga mimo postojećih, te podsetiti da nekadašnji RTS Digital pravno nije imao najjasniji položaj. Ovaj program javnog servisa uveden je inicijalno u novembru 2008. godine kao eksperimentalni kanal koji je trebalo da testira tadašnji DVB T standard za emitovanje digitalnog programa, da bi od puštanja u rad Inicijalne mreže za testiranje digitalnog signala nastavio emitovanje u novom, DVB T2 formatu. Budući da je pušten u rad 2008. godine, prvo pitanje koje se postavlja jeste kakav je bio njegov pravni status u odnosu na tada važeći Zakon o radiodifuziji.

Shodno članu 44. Zakona o radiodifuziji, ustanove javnog radiodifuznog servisa Republike Srbije ili autonomnih pokrajina kao emiteri sticale su pravo na proizvodnju i emitovanje programa neposredno na osnovu zakona. Član 84. stav 3. predviđao je da Radiodifuzna ustanova Srbije emituje televizijski program na dve mreže u VHF/UHF opsegu. Drugim rečima, u odnosu na televizijsko emitovanje Zakon je predviđao postojanje samo dva kanala RTS-a, i to: RTS 1 i RTS 2. Takođe, član 78. stav 1. tačka 9) Zakona propisivao je obavezu javnog servisa da obezbedi korišćenje i razvoj savremenih tehničko-tehnoloških standarda u proizvodnji i emitovanju programa i da pripremi i u predviđenom vremenu realizuje planove prelaska na nove digitalne tehnologije. Ova odredba iskorišćena je kao osnov za uvođenje kanala RTS Digital čija je funkcija bila testiranje nove tehnologije naročito u kontekstu prelaska na digitalno emitovanje koje se u tom trenutku nije ni naziralo. Imajući u vidu ovakvu predistoriju kanala, postavlja se pitanje kako je RTS Digital postao RTS 3, i da li je bilo potrebe za sprovođenjem postupka za uvođenje nove medijske usluge, predviđenog Zakonom o javnim medijskim servisima. Član 13. važećeg Zakona o javnim medijskim servisima ne ograničava broj TV kanala javnog servisa. Naime, RTS pruža medijske usluge na najmanje dva televizijska i najmanje tri radijska programa na teritoriji Republike Srbije, i može uvoditi nove usluge ili programe ako su za to ispunjeni zakonski uslovi. Na osnovu člana 13. Zakona o javnim medijskim servisima javni medijski servis može započeti pružanje nove medijske usluge radija ili televizije ili audio, odnosno usluge na zahtev, ako je ukupan uticaj nove usluge na tržište opravdan dodatnom vrednošću, u smislu ispunjavanja demokratskih, socijalnih i kulturnih potreba društva i programskih obaveza javnog servisa. Sama nova medijska usluga, u smislu tog zakona, podrazumeva uslugu koja se bitno razlikuje od usluga koje ustanova javnog medijskog servisa već pruža, u pogledu sadržaja, pristupa ili grupe korisnika kojima je namenjena. To konkretno znači da se pri uvođenju nove medijske usluge mora sagledati aspekt konkurencije i aspekt različitosti nove medijske usluge. Što se tiče proceduralnog aspekta, Zakon predviđa da generalni direktor javnog medijskog servisa utvrđuje predlog za uvođenje nove medijske usluge, koji sadrži njen jasan i potpun opis i obrazloženje opravdanosti njenog uvođenja, tehničkih uslova, označenje grupe korisnika kojima je

namenjena, opis načina finansiranja i ocenu mogućeg uticaja na konkurenciju na relevantnom tržištu elektronskih medija. Na taj predlog Regulatorno telo za elektronske medije daje javnom servisu svoje mišljenje u roku od 90 dana, a potom javni servis sprovodi javnu raspravu o predlogu, u trajanju od najmanje 30 dana, da bi, po okončanju javne rasprave, Upravni odbor javnog servisa doneo odluku o uvođenju ili neuvođenju nove usluge.

Kao eksperimentalni kanal koji je svoju ulogu imao u procesu prelaska na digitalno emitovanje, RTS Digital, odnosno sada RTS 3, iako je faktički postojao, morao je da se tretira kao „nova medijska usluga”, te je pre njegovog uvođenja, čini se, morala biti sprovedena propisana zakonska procedura. Ovo tim pre što se čini da je u slučaju ovog specijalizovanog programa kulture i umetnosti nesporna opravdanost ukupnog uticaja nove usluge na tržište dodatnom vrednošću, u smislu ispunjavanja demokratskih, socijalnih i kulturnih potreba društva i programskih obaveza javnog servisa; pri tom, takav programa praktično nema konkurenciju na medijskom tržištu. Da je ta procedura sprovedena, izbegle bi se i nedoumice koje sada postoje u vezi sa digitalnim zemaljskim emitovanjem ovog kanala. Naime, u obaveštenju REM-a od 25. maja RTS 3 se ne nalazi na spisku kanala čiji su pružaoci ostvarili pravo na pristup multipleksu, dok ETV na svom sajtu navodi da će ga emitovati u svojoj mreži.